

Ivana Romanová: *(Verejný) priestor pro akciu*
(Diplómová práce). Ústav etnologie FF UK, Praha 2010, ss. 91 (obr.)

Budíž řečeno hned na počátku, že diplomová práce slečny Ivany Rumanové naplnila má očekávání, ne-li tato očekávání překonala, a to v dvojím smyslu. Jednak ve smyslu metodologickém, tedy volbou autorů a textů, jež lze z hlediska etnologie pokládat za téměř exkluzivní; připomeňme alespoň některé z nich: na prvním místě Jacquese Derrida a Donnu Haraway; ti značí bezprostřední inspiraci rozčleňující celou diplomovou práci do dvou částí: „stop“ a „narativů“; následují Roland Barthes, Walter Benjamin, Alain Badiou, Gilles Deleuze, Victor W. Turner, mám-li uvést alespoň některé. Francouzská intelektuální inspirace je zjevná, dodávám však, že autorčin přínos netkví ani tak v citování, v backgroundu, jako spíše v metodologické (intelektuální) volbě), a v tom sledávám nepřehlédnutelnou bystrost nebo půvab přítomného opusu, volbě francouzského „textualismu“, který pravda nelze chápat jako nějaký ústrojný celek (strukturalismus, poststrukturalismus, dekonstrukce?), a to ani v rámci jediného autora. Nejvýmluvnějším příkladem by patrně mohl být Roland Barthes; postačí srovnat dílko o fotografii (viz i *punctum* citované Ivanou Rumanovou) s *S/Z* a jeho kódové běsnění, zejména v kapitole XII. Tkanivo hlasů, nebo s *Fragments milostného diskurzu*. Je to rozmezí (nebo snad soumezí?) filozofie a metodologie či intelektuality, ale je důležité podtrhnout, že slečna Rumanová pochopila patrně základné atribut metodologie, jímž je – jak se mi zdá – *explicitnost*. Potud smysl metodologický. Tím druhým smyslem je vysoký stupeň analytičnosti, jež vyznačuje vlastní substanci práce: sémantické/kontextové rozborů nápisů, kategorizovaných do dvou skupin, jak jsem již naznačil. Tu si však možno položit otázku po terénu: slečna Rumanová ostatně sama zmiňuje archiv versus terén; a také je možno v této souvislosti klást otázku po reprezentativnosti vybraných nápisů a současně: Co je na přítomném díle Ivany Rumanové *etnologického*? Jak známo, archiv může hrát určitou roli v počínání tradiční volkskunde, ale já si troufám říci, že to etnologické snad a nejspíše tkví v zásadním poukazu ke každodennosti (autorka je jak dostatečně explicitní, tak i vědoma si této možnosti) někdejšího předlistopadového Československa. Nápisů jsou nejen vtípně analyzovány, nýbrž i dobře graficky zpracovány, explikovány, včetně tak trochu provokativního přeškrtnutého požáru na frontispisu. Potud základní charakteristika. Oceňuji *konceptuální* mistrovství slečny Rumanové; námátkou uved stranu 45, kde se mluví o posvátných pojmech, a stranu 47, kde se charakterizuje nástěnka. Jemné a přesné postřehy autorčiny jen zdůrazňují její sémantické rozborů. Souhlasím s rozpaky nad závěrem práce; obecněji „motivy, nazírání, souvislosti“, to je jistě generalizovatelné (nevím, zda jen mezi řádky ve smyslu prolínání), ale lucidní otázka, nakolik motivy „vyplynuly“ z analyzovaných materiálů a nakolik byly vměstnány do určitého rámce, je otázkou metavědní, formulovatelnou různými způsoby jako problém type a token, jako vztah prvky a souboru, jako otázka vztahu singularity a kategorie, u slečny Rumanové jako dění a artikulace. Vrací se snad ona langrebeovská otázka: „Jak se něco, co se děje, stává historií?“ Ivana Rumanová soudí, že „artikulace události je její redukci“ a já se ptám, zda není redukce samou „tranzitorní“ ontologií události; po německu co je to vlastně „gesamtdarstellung“, jež zdůrazňovala spíše fragmentárnost, méně reduktivnost. Také to připomíná jeden Gellnerův postřeh o tom, že jazyk je vlastně blokující zařízení, jež zamezuje myšlení rozpadnout se do jakýchsi ideografických stěpů, když přeformuluji Gellnera po svém. Na závěr dvě námátky (1) rámec je/by měl vždy být „zastřešující“ (strana 9), (2) uspořádání bibliografie je poněkud bizarní v tom, že se odděluje „knižní publikace“ od „odborných článků a publikací“ (strany 90 a 91); jestli to v tomto ohledu slečna Rumanová poněkud nepřehnalá s kategorizací?

V každém případě lze uzavřít, že v diplomové práci slečny Ivany Rumanové lze sledovat dílo mimořádných kvalit a intelektuální úrovně. V souladu s touto skutečností je předkládám nejen k obhajobě s návrhem na výbornou, nýbrž i jako možný podklad pro získání titulu PhDr., tedy diplomová práce může být uznána jako práce rigorózní.

Doc. Dr. František Vrhel, CSc.
Ústav etnologie FF UK

13. 9. 2010.